

ŁODZIANIN

ORGAN P.P.S.

PROLETARJUSZE WSZYSTKICH KRAJÓW ŁĄCZCIE SIĘ!

Redakcja i Administracja Łódź — Al. Kościuszki Nr. 29 tel. 100-99
Redaktor przyjmuje od godz. 17—19 Recepty nie zwraca się. Administracja czynna od godz. 9 do 13 i od 19 do 19. Konto w Banku Spółem, oddział w Łodzi 48
Wydawca, Łódźki O.K.R. P.P.S. Redaktor odpowiedzialny: Wincenty STAWIŃSKI

Rok XXI — № 44

Niedziela 13 Lutego 1939 r.

Cena numeru 15 gr.

Warunki prenumeraty: w Łodzi z odnośnikiem do domu zł. 2.50 miesięcznie, na prowincji zł. 3. za zmianą adresu gr. 50 Cena ogłoszeń: Za wiersz 1 milimetry przez jedną szpalę (na stronie 6 szpal, w tekście gr. 50 zwykajnie gr. 40. Nekrologi do 100 mm. gr. 20, powyżej 100 mm gr. 30. Drobnie za wyraz gr. 15 Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

Japońskie prowokacje w Szanghaju Tajemniczymorderstwa i zamachy na działaczy antyjapońskich

W ostatnich dniach wzmogła się w Szanghaju znacznie działalność chińskich i projapońskich grup terrorystycznych w Szanghaju, kierując się przede wszystkim przeciw redaktorom i wydawcom, którym zarzuca się ewentualnie antyjapońskie nastawienie.

Wczoraj rano znaleziono w ogrodzie zastępcy attache morskiego Stanów Zjednoczonych w Szanghaju głowę Chinki, której identyczność nie została ustalona. Podobnie jak w wypadku redaktora gazety „Suczau Wampau”, do głowy i tym razem przyczepiona była kartka z ostrzeżeniem, ażeby nikt nie śmiał sprzeciwić się polityce prowadzonej przez Japończyków.

Szanghaj zelektryzowany został

Na frontach Hiszpanii

Komitet obrony narodowej w Madrycie w ostatnim komunikacie o sytuacji wojennej podkreśla, że ataki faszystów na odcinku Guadalałara zostały odparte. Nieprzyjaciół wycofał się w rozsypce.

Dwa ataki faszystów pod Villalba zostały również odparte.

Na froncie Estramadury inicjatywa znajduje się w rękach wojsk rządowych.

również wiadomością, że do biura dziennika amerykańskiego „Shanghai Evening Post” rzucono granat ręczny. Sprawcami byli dwaj Chińczycy, którzy przybyli do budynku redakcji na rowerach. Jeden z Chińczyków stał na czatach — podczas, gdy drugi posunął się pod otwarte okna redakcji i rzucił pocisk. Eksplozja nie spowodowała ofiar w ludziach, natomiast poczyniła ogromne szkody materialne. Policja dzielnicy międzynarodowej rozpoczęła natychmiast pościg za sprawcami. Po dłuższej strzelaninie ujęto dwóch Chińczyków, jako domniemych sprawców zbrodni.

Wczorajem rzucono ponownie bombę do redakcji amerykańskiego dziennika, wydawanego w Szanghaju „Shanghai Evening Post”.

W koncesji francuskiej na skrzyżowaniu dwóch ulic znaleziono dwie odcięte głowy Chińczyków, których tożsamości nie zdołano stwierdzić. Dokonano około 30 aresztowań.

Władze policyjne koncesji francuskiej i koncesji międzynarodowej z całą energią poszukują sprawców zamachów bombowych i morderstw, dokonywanych w ostatnich dniach przez tajemniczą bandę terrorystów, która dąży do „zastraszenia elementów antyjapońskich”. Jak donosi Havas, pewne ślady prowadzą do części mia

sta, znajdującej się pod kontrolą japońską. Zachodzi podejrzenie, iż w tej dzielnicy popełniono zbrodnię, a głowy zamordowanych pod rzucono następnie w koncesji francuskiej. Kontrolę na granicy koncesji francuskiej i koncesji międzynarodowej znacznie wzmocniono.

To gadanina a nie program

Rząd Mirona obiecuje Rumunii złote góry i złote czasy

Nowy Rząd patriarchy Mirona ogłosił wezwanie do obywateli kraju, resumujące program swego gabinetu.

Po pierwsze, Rząd zamierza dokonać reformy konstytucji, odpowiadającej dążeniom do odrodzenia narodu rumuńskiego i podniesienia poziomu moralnego w życiu publicznym.

2) We wszystkich dziedzinach życia państwowego będzie kierował się idea narodową, łącząc się z zasadami sprawności.

3) Rząd będzie dążył do naprawienia niesprawiedliwości historycznej w stosunku do domniemanego elementu rumuńskiego, unikając nie-

prawidłowości względem dawnych mniejszości, współżyjących w granicach obecnej Rumunii.

4) Rząd podda dokładnej rewizji prawa obywatelskie, nabyte po wojnie. Prawa, nabyte w sposób nielegalny, zostaną unieważnione. Rząd będzie dążył do zapewnienia szerszego udziału elementu rumuńskiego w życiu gospodarczym.

5) Rząd zorganizuje odnowy z Rumunii elementów, które niedawno osiedliły się w kraju, osłabiając i szkodząc etniczemu charakterowi rumuńskiemu.

6) Rumunia przystąpi na podstawie układów międzynarodowych z innymi państwami, posiadającymi nadmiar ludności żydowskiej, do akcji, mającej na celu znalezienie dla niej obszarów emigracyjnych.

7) Usunięcie całkowite spod wpływów polityki instytucji o znaczeniu ogólnym i instytucji publicznych. Usunięcie nadwyżki w administracji, która musi być oparta na zasadach surowej moralności.

8) Zapewnienie dobrobytu włościanom i robotnikom. Popieranie robotników rumuńskich.

9) Utrzymanie równowagi budżetowej, obrona waluty, poszanowanie własności prywatnej.

10) Wielki program inwestycyjny o charakterze produkcyjnym.

11) Zaniesienie wszelkich walk i działalności, wzbudzającej nienawiść.

12) Utrzymanie ładu publicznego z zapewnieniem wszelkich praw obywatelskich.

13) Wzmocnienie armii.
14) Utrzymanie tradycyjnej rumuńskiej polityki zagranicznej, której stałym celem jest utrzymanie pokoju i obrona granic. Polityka ta będzie w dalszym ciągu dążyć do rozwoju równych stosunków z wszystkimi narodami bez żadnych różnic w sferze różności z sąsiadami, będzie oparta na Lidzie Narodów, polityce i istniejących przynajmniej stosunkach, które będą pogłębiane i wzmocnione w interesie nowoczesnego pokoju.

Za co w Niemczech skazują na karę śmierci

Sąd wojskowy w Wilhelmshafen skazał jednego z marynarzy tamtejszego oddziału piechoty marynarki na karę śmierci przez rozstrzelanie za samowolne przedłużenie urlopu oraz opowiadanie owoim znajomym podczas urlopu o stosunkach panujących w marynarce niemieckiej. Wyrok został wykonany.

Zbrodnia gen. Franco Dzieci w Barcelonie zamordowane przez lotników faszystowskich

Oświadczenie de Valery

Walka o zjednoczenie Irlandii będzie trwała dalej

Jak już podaliśmy, wyniki wyborów do parlamentu północnej Irlandii, które były jednocześnie plebiscytem w sprawie przyłączenia północnej Irlandii do wolnego państwa irlandzkiego zakończyły się znacznym zwycięstwem przeciwników połączenia się z Irlandią Południową.

W wywiadzie z przedstawicielem Havasa premier irlandzki lord Craigavon oświadczył: „Opozycja Ulsteru przeciwko zjednoczeniu Irlandii ma charakter nieodwołalny.

Trudności gospodarcze państwa irlandzkiego są zagadnieniem — obchodzącym rządy w Dublinie i Londynie, ale dla nas obojętnym”.

Premier De Valera oświadczył, że premier Ulsteru lord Craigavon ludzi się jeżeli sądzi, że jego zwycięstwo jest trwałe. Dopóki istnieje będzie naród irlandzki w toku każdego rokowań z Wielką Brytanią wysunie na plan pierwszy sprawę przywrócenia jedności kraju.

Samolot sowiecki nad Finlandią

Samolot sowiecki przeleciał w kierunku Kronsztatu. Wczoraj granicę fińską i posunął się o 15 km w głąb terytorium Finlandii aż do miejscowości Terioki. Ogień fińskiej straży granicznej zmusił samolot do powro-

tu w kierunku Kronsztatu. W związku z tym zajął Rząd Finlandii polecik swemu posłowi w Moskwie złożyć ostro protest w komisariacie spraw zagranicznych.

Na froncie chińskim

Duże kolumny wojsk japońskich postępujące na północ od Pukou wzdłuż kolei do Tientsinu, dotarły wczoraj do rzeki Hoanho na północ od Pukou w prowincji Nganhuei. Jest to rzeka o szerokości 400 metrów, płynąca pomiędzy rzeką Żółtą a rzeką Niebieską i sta-

nowiącą jedną z ważniejszych arterij komunikacyjnych w Chinach środkowych. Inne oddziały japońskie zaatakowały 15.000 żołnierzy chińskich, broniących Tandzin w odległości 10 km. na południe od Czengie w prowincji Hohan.

Chiński legion międzynarodowy

Według spisów posiadanych przez władze japońskie wojskowa liczba cudzoziemców, którzy służyli w chińskim legionie międzynarodowym wynosi 651 osób. Cu-

dzoziemcy służyli przeważnie w charakterze lotników. Japończycy twierdzą, że wśród cudzoziemców znajdują się 55 Anglików.

Dalszy wzrost bezrobocia w Polsce 82.940 bezrobotnych przybyło w ciągu miesiąca

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Polsce, według danych Funduszu Pracy, wykazała dalszy wzrost i wynosiła na dzień 1 lutego r. b. 545.947 osób. W porównaniu ze stanem z przed miesiąca, t.

j. z dn. 1 stycznia r. b., bezrobocie zwiększyło się o 82.940 osób, na przestrzeni zaś dwóch tygodni, od 15 stycznia do 1 b. m., wzrost wyraził się liczbą 28.605 osób.

Zwycięstwo należy do legalnego Rządu hiszpańskiego

Francuski dziennik „L'Oeuvre” zamieścił wywiad, jaki miał francuski socjalistyczny senator Morizet z premierem Rządu hiszpańskiego Negrinem.

Premier Negrin oświadczył: „W materiale ludzkim nie od-

czuwamy braków. Mamy go dostatecznie na prowadzenie pociągów. Brak nam natomiast materiału wojennego. Nie chciałbym posyłać naszej młodzieży na rzeź, dlatego musimy czekać na to, czego nam dotychczas brak. Produkcja jest wciąż jeszcze nie wystarczająca.

Bojkot towarów japońskich

Między Liga Kobiecej dla Obrony Pokoju i Wolności na ostatnim posiedzeniu w Bazylei powzięła uchwałę zorganizowania bojkotu towarów japońskich na znak protestu przeciwko wojnie na Dalekim Wschodzie.

Dużo zależy od naszych przyjaciół za granicą, by termin oczekiwania skrócili. Chcemy tylko by zezwolono na przewóz tego, o zamówiliśmy. Powtarzam jeszcze raz co już w grudniu powiedziałem: Jeśli otrzymamy do Hiszpanii w dostatecznej ilości amunicję i samoloty, to jeszcze nadchodzącego lata osiągniemy ostatecznie zwycięstwo.

Sowiecka „linia Maginota”

Sowieci rozpoczęli wysiedlać z miejscowości pogranicza z Finlandią, Estonią, Łotwą i Polską mieszkańców, burząc ich domostwa i tworząc w ten sposób szeroki pas jałby ziemi niczyjej. Obecnie wychodzi na jaw, że na tym terytorium podjęto jakieś tajemnicze nowe budowy, które prowadzone są nawet obecnie, bez wzglę-

du na temperaturę i opady atmosferyczne. Specjalnie intensywnie prowadzone są roboty te w rejonie polkowskim. Cały szereg szczegółów wskazuje na to, że w rejonie tym prowadzone są roboty fortyfikacyjne. Obecnie podobne objawy zauważono również na granicy sowiecko - lotewskiej.

Wszyscy używają tylko gilzy wyrabiane z najlepszych surowców krajowych.

„BRISTOL” Fab. w Łodzi

Zadajcie wszędzie tylko gilzy

zawierające **DWIE WATY**

ZNANE i DOSKONAŁE MYDŁO „TRÓJKA”

KUPUJCIE z I-go ŹRÓDŁA

Wielki wybór:

- Wózków dziecięcych
- Łóżek metalowych
- Materacy wyścielanych
- Materacy spręż. „Patent”
- Łóżek polowych
- Łóżek komodowych
- Wyżymaczków marki „Rubber” — Łodówek
- Leżaków, Hamaków
- Rowerów i drezyn

w fabrycznym składzie „DOBROPOL” Łódź, Piotrkowska 73 w podw. Tel. 159-90.

Kino Dzwilkowe

CORSO

Początek w dniu powsz. o g. 4. w soboty i niedziele o g. 12.

Ceny od 50 groszy

Dziś i dni następnych!

WALKI BOKSERSKIE KID GALAHAD

W rolach głównych: Edward G. Robinson, Bette Davis, Humphrey Bogart i Wayne Morris

Nadprogram: **KOLOROWKA I DODATKI P.A.T.**

Następny program: „Pieśń Skazańców”

Pięć lat terroru i gwałtu

Pięć lat minęło od chwili objęcia władzy w Niemczech przez hitlerowców. Od pięciu lat klasa robotnicza, a z nią cała demokracja niemiecka, jest prześladowana przez hitlerowskich sędziów, którzy w barbarzyńskim szale niszczą wszystko to, co stworzyła kultura. Pięć lat terroru, obozów koncentracyjnych, przepelnionych więzień, jawnych i skrytych mordów — oto działalność rządów hitlerowskich.

„L'Oeuvre” wskazuje na stanowisko rządu amerykańskiego, który w swoim czasie odrzucił kategorycznie protest Rzeszy przeciwko przemówieniu b. ambasadora Dodd's'a i zapytuje, czemu Min. Spraw Zagr. nie zareagowało w ten sam słuszny sposób.

Skutek hitlerowskiego protestu był ten, że dotychczas żadnych eksponatów nie usunięto, a przeciwnie, otwarto dodatkowo trzecią salę.

Ujawnienie prasy hitlerowskiej i oburzenie wodzów jest najlepszym dowodem, że wystawa, ukazująca prawdziwe ponure oblicze ustroju faszystowskiego, spełnia doniosłe uświadamiające zadanie. Wystawa, przeciwstawiająca się potężnej machinie hitlerowskiej propagandy, ugodziła III Rzeszę w najczulsze jej miejsce.

H. Palve.

Skandaliczne stosunki w firmie Otto Meyer w Zgierzu

Po objęciu kierownictwa fabryki Otto Meyer i Syn w Zgierzu przez Adolfa Botta w firmie zapanowały isticznie karnawalskie stosunki.

Adolf Bott, wielbiciel hitlerowskiego reżimu, który publicznie salutuje przez podniesienie ręki, jak to miało miejsce, gdy przejeżdżał przez Zgierz w r. 1936 hitlerowscy kolarze, jest postrachem i biczem robotników, którzy w obawie przed utratą pracy ulegają mu.

wywozi „swych” robotników na 2 dni do Gdyni i na tym koniec. Nadmiar po kilka tygodni zalega z wypłaty zarobków.

W dn. 5 b. m. Bott zwołał zebranie robotników, nakazując im, aby powiedzieli Inspektorowi Pracy, który przybędzie w środę do fabryki, iż firma u-mowę honoruje.

Nowy kierownik posunął się w wyzyskiwaniu robotników tak daleko, iż nie stosuje 10 proc. podwyżki, obowiązującej w przemyśle włókienniczym od dn. 2 sierpnia 1937 r.

Zamiast wypłacania należnych ustawowo urlopów, Adolf Bott

Związek klasowy w Zgierzu interweniował w tej sprawie w Inspektoracie Pracy, wnosząc o zastosowanie wobec firmy art. 59.

Adolfowi Bottowi nie powinno ujęć bezkarnie łamanie umowy zbiorowej i ustawodawstwa socjalnego.

Jak się bawić, to się bawić!

Oreodownik z dnia 11.II. 38 r. komunikuje, że w dniu 13 bm. w niedzielę, w lokalu Pracy Polskiej odbędzie się zabawa połączona z występami sekcji dramatycznej. Zabawy endeckie mają już swoją ustaloną sławę, jako orgie pijackich bójek i awantur, w których rewolwery, kasety noże i tym podobne „narodowe” argumenty krwawo rozstrzygają spory.

Jak się dowiadujemy Ubezpieczalnia Społeczna i Zarząd miejski trzymać będą w rezer-

wie większy tabor karetok przygotowania na bardzo prawdopodobną ewentualność powtórzenia się programu „narodowych” zabaw.

Słyszeliśmy, że na zabawę nie będą wpuszczani Żydzi, socjaliści, komuniści a nawet... cykliści. Członkowie zaś sekcji dramatycznej mają być skrupulatnie zrewidowani, aby nie rznęli się na scenie i nie dali widowni krwawego obrazu perskiego zwycięży narodowego zwanego „szoksej — boksej”.

Teatr a... życie rodzinne

Starosta łódzki, po sprawdzeniu punktualności rozpoczęcia przedstawień w teatrach miejskich, postanowił utrzymać do 15 bm. okres przejściowy, aby dyrekcje teatrów dostosowały się do omawianego zarządzenia.

bro ogniska domowego. Publiczność, zbyt późno wracająca z teatrów, nie może zdążyć do ostatniego tramwaju, „skutkiem czego dezorganizuje się życie rodzinne i społeczne”.

Troska, zaiste, wzruszająca.

Po tym terminie osoby spóźniające się, a usiłujące dostać na widownię podczas przedstawienia będą pociągane do odpowiedzialności, jako zakłócające spokój publiczny.

Zaznaczyć należy, iż zarządzenie powyższe nie dotyczy osób, mających bilety do łóż. Są to, rzecz jasna, ludzie dobrze wychowani, którzy nie skrzywiają drzwi i fotelami i zachowują się cichutko.

Nie ma to, jak należeć do lepszych sfer!

Starostwo Grodzkie tłumaczy swe zarządzenie troską o do-

MILJONEREM

zostać można, jeżeli się kupuje los I kl. 41Lot. Kl. w słynnej ze szczęścia kolekturze

I. H. LITTMANA

ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA nr 32

TEL. nr 144-72, 244-69

P. K. O. 600.464.

Ciągnięcie już 17 lutego b. r.

Wiadomości sportowe

Dzisiaj spotkanie bokserskie TUR — IKP

Dzisiaj o godz. 11.30 odbędzie się w sali IKP, przy ulicy Srebrzyńskiej № 10, spotkanie pięściarskie TUR — IKP.

Mecz zapowiada się bardzo interesująco, szczególnie zaś walki: Pawlak — Popielaty, Buczyński — Węglowski i Frontczak — Białecki. Ogółem odbędzie się 8 walk — od wagi muszej do półciężkiej. Ceny biletów propagandowe.

R. K. S. „Włóknarz” już rozpoczął treningi gimnastyczne

R.K.S. Włóknarz, klub sportowy przy klasowym związku włóknarzy, po uzyskaniu sali gimnastycznej w budynku szkoły, przy ul. Wierzbowej 17/19, uruchomił regularną zaprawę gimnastyczną. Odbywa się ona w środy dla mężczyzn, zaś w soboty dla kobiet, od godziny 18-iej do 20-iej.

Hakoah na czele mistrzostw Łodzi w tenisie stołowym

Rozegrany wczoraj mecz tenisa stołowego między Hakoahem a Orłęciem zakończył się wygraną Hakoahu w stosunku 3:2.

Zwycięstwem tym wysunął się Hakoah na czoło tabeli rozgrywek o mistrzostwo Łodzi. Drugie miejsce zajmuje Orleń, na trzecim uplasowała się Makabi, czwarte Oratorium, piąte Legion im. Berka Joselewicza, szóste Jutrznia.

W tenisa stołowego grają i robotnicy

Spotkanie towarzyskie tenisa stołowego między drużynami TUR-a i Cartago zakończyło się wysokim zwycięstwem pierwszych w stosunku 9:1.

Poszczególne partie dały następujące wyniki: Romański (T) — Marszner (C) 2:0 (21:17, 21:19), Żurawlow (T) — Pieniek (C) 2:0 (21:16, 21:17), Sobczyk (T) — Tomaszewski (C) 2:0 (21:14, 21:14), Naftalewicz (T) — Handau (C) 2:0 (21:14, 21:12), Kurasiański (T)

Nowo otworzony salon krawiecki dla Panów

H. MILNER

Łódź, Piotrkowska 67 front II p., tel. 219-95.

Wykonuje zamówienia z własnych jak również powierzonych materiałów. — Na składzie wielki wybór materiałów angielskich i krajowych. — Ceny przystępne! Warunki dogodne!

Firma D. DYKMAN dawniej Ch. DYKMAN

Łódź, Nowomiejska 19, tel. 132.86

egzystująca od r. 1883

Poleca wyroby reprezentowanych fabryk: Fabryka fajansu Cz. Szrama i Z. Kopczyński w Chodzieży Wkp., Polskie Huty Szkła w Krośnie, Huta Szkła B. Morawski Radomski oraz porcelanę stołową „Cmielów”.

Dr. med. Jerzy Sudya

choroby kobiece i położnictwo

Legionów 11, tel. 115-27

godz. przyjęć 8—10 i 4—8

Dr. MED. L. BERMAN

specjalista chorób wenerycznych, skórnych i seksualnych

Ceglelniana 15 Telefon 149-07

przyjmuje od 8—11 i od 4—8 w. W niedziele i święta od 9—1 po poł. Dla niezamożnych ceny lecznicowe.

DR. Adolf Rojter

CHOROBY SKÓRNE i WENERYCZNE

Łódź, ul. Narutowicza 24, Telefon 262-61. 8—10, 6—9.

LECZNICA OMEGA

GLÓWNA 9, tel. 142-42

Przyjmują lekarze we wszystkich specjalnościach. Gabinet dentystryczny. Roentgen, Kwarc, analizy. Od 8 rano do 8 w. w niedziele 9—1 pp. Porada 3 zł.

Dr. H. LUBICZ

Choroby skórne i weneryczne przeprowadził się na ul. NARUTOWICZA 14. Tel. 141-32. (Piłsudskiego 69)

od 9—10, 12—2, 5—8 w niedz. 9—11

Dr. med. TREPMAN

specjalista chorób wenerycznych skórnych moczopłciowych

ZAWADZKA 6, t. 231-12

przyjmuje od 8—11, 2—4, i 6—9 w.

Dr. med. JÓZEF GOLDBERG

OKULISTA

ŚRÓDMIEJSKA 20 (Wólczńska 10) Tel. 186 13.

przyjmuje od 11—1 i od 5—7 wiecz.

DR. RUNDSZTEIN

AKUSZER - GINEKOLOG

POMORSKA 7, tel. 124-84.

powrócił

Przez sport do kultury fizycznej ciała.

Dr. RÓŻANER

Specjalista chorób wenerycznych, skórnych i seksualnych

NARUTOWICZA 9, Tel. 128-98

Przyjmuje od 9—1 i od 5—9 w.

CAPITOL DZIŚ PREMIERA!

wyświetla najprzedniejsze filmy!

„KRÓLOWA WIKTORIA”

Ceny miejsc na wszystkie seanse od 54 gr.

W rolach głównych: **ANNA NEAGLE i ADOLF WOHLBRÜCK**

(ROMANS KRÓLEWSKI)

Ostatnie 2 dni!

Nieśmiertelna powieść Marka Twaina.

„Książę i Żebak”

W roli głównej **ERROL FLYNN**

Passe-partouts i bilety wolnego wejścia bezwzględnie nieważne.

Ostatnie 2 dni!

MARLENA DIETRICH

w potężnym filmie o temacie rosyjskim

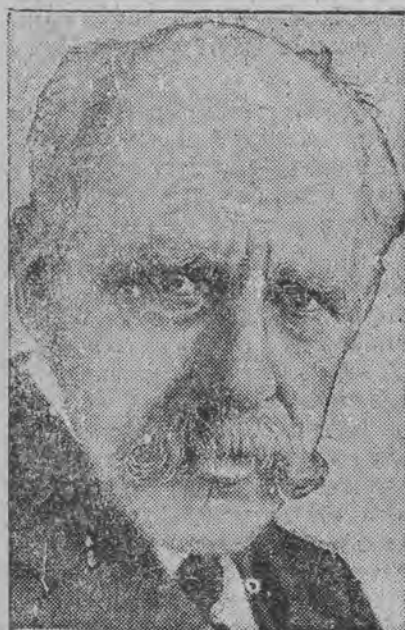
HRABINA WŁADINOW

Walka o krainę Białej Śmierci

Dzieje wypraw polarnych

I walk o panowanie nad Biegunem Północnym

Znaczenie strategiczne i ekonomiczne Bieguna Północnego

FRIDTJOF NANSEN.

Walka o zdobycie i opanowanie biegunu północnego trwa od niepamiętnych czasów. Gdy człowiek rozpoczął swe wyprawy odkrywcze w poszukiwaniu nowych lądów i bogactw, zaintrygowano go w najwyższym stopniu tajemnicza kraina białej śmierci oświetlona fantastyczną zjawą zry polarnego. Od tego czasu rozpoczął się śmiertelny wyścig do biegunu trwający po dziś dzień.

W historii biegunu północnego wyróżniamy trzy okresy:

Pierwszy to okres legend o tajemniczej krainie wiecznych mrozów. Człowiek w tym okresie podchodził do koła podbiegunowego, nie waząc się przekroczyć tej wyimaginowanej linii, za którą ciągnęło się tajemnicze śnieżne pustkowie. Mapa biegunu świeci wówczas białą plamą nieodkrytych jeszcze lądów.

Potem przychodzi okres drugi, heroiczny, w którym człowiek z narażeniem swego życia żłobi pierwsze trasy w niekniętych jeszcze słońcu ludzka odwiecznych lodach, odkrywa na niezbadanych obszarach nowe wyspy, ziemie i wreszcie dotyka do najdalej położonego punktu ziemi — do biegunu. Z tą chwilą zaczyna się okres trzeci, o historycznym znaczeniu, okres rywalizacji o panowanie nad biegunem, wciągającej go w orbitę wielkich politycznych i gospodarczych interesów.

W wieku XVI Anglijcy, którzy wówczas nie byli jeszcze panami świata i zadrębnie patrzyli na rozciągających się pod wszystkimi niemal szerokościami geograficznymi Portugalczyków i Hiszpanów, skierowali swe poszukiwania na północ, docierając w stronę podbiegunową. Jest to epoka kupców — awanturników, szukających nowych, zaklętych szczytów, prowadzących do skarbcza ziemi.

W 1596 roku pierwsza ekspedycja polarna Barentsa przemierzała w czasie nocy polarnej, oddziela od świata niezmierną przestrzeń

nią, zamkniętą dokoła piętrzącymi się zwałami lodów.

W nazwach wysp i zatok morskich znajdujemy nazwiska późniejszych badaczy strefy podbiegunowej. Mówi nam o nich cieżnina Hurdsona, ziemia Baffina, przesmyk Lavasa i t. p.

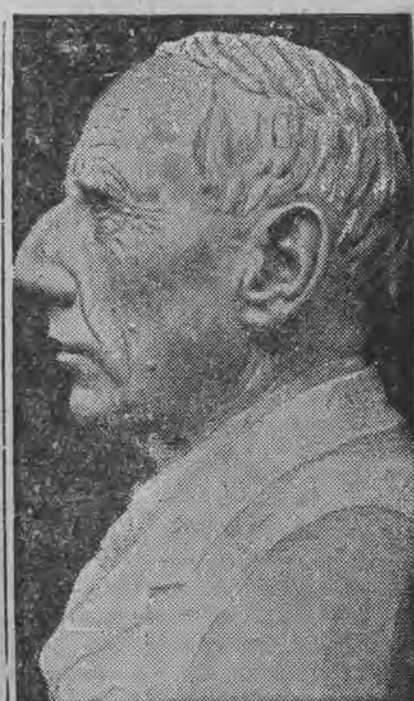
W drugiej połowie XVIII wieku już nie tylko kupcy, lub śmieli podróżnicy interesują się taem krainą podbiegunową. Zaczyna się nią interesować Rządy. Anglika ustanawia nagrody w wysokości 200.000 funtów dla tego, kto odkryje najkrótszą drogę do biegunu. Później interesują się tym obszarem Norwegia, Dania, Szwecja, Ameryka, Rosja, Austria, Niemcy, Włochy. W ostatnim czasie prace uczonych polskich dotychczas się do ogólnego wysiłku zdoby

wania tych ziem dla cywilizacji. Dokoła biegunu rozgorzała walka, która przez wiele lat absorbowała uwagę gabinetów dyplomatycznych.

W 1926 roku Sowiety oświadczyły kategorycznie, że „wszystkie ziemie odkryte lub nieodkryte, położone pomiędzy wybrzeżem arktycznym Sowiecie i biegunem północnym na odcinku, leżącym między południkami 168 stop. 49 35" i 32 stop. 4' 35" i nieuznane przez Sowiety jako przynależne do innych państw, uznane są jako należące do Rosji, sprawującej na nich władzę suwerenną". Południk 32 stop. 4' 35" przecina strefę, w której znajdują się posiadłości norweskie. W strefie tej leży Biała Wyspa, która długo jeszcze będzie terenem spornym.

Wyścig do biegunu, rozgrywający się po dziś dzień ma swe ekonomiczne i strategiczne uzasadnienie. W planach sowieckich biegun północny odgrywa rolę rezerwu bogactw naturalnych i bazy strategicznej w spodziewanych rozgrywkach z Japonią. We dług obliczeń sowieckich, ziemie podbiegunowe zawierają bogate złoża węgla, ropy, ołowiu, cynku, niklu, kobaltu, fluoru oraz innych rzadkich i cennych minerałów. W dziedzinie polityczno-geograficznej biegun północny odgrywa dużą rolę jako najkrótsze połączenie Europy z Ameryką. Prawdopodobnie w niedalekiej przyszłości komunikacja lotnicza między dwoma kontynentami odbywać się będzie poprzez biegun. Wielkie znaczenie strategiczne i

handlowe posiada północna droga morska, łącząca Archangielsk i Murmańsk z Władywostokiem na Dalekim Wschodzie. Droga ta prowadzi przez cieśninę Beringa i w razie blokady zatoki Fińskiej pozwala na utrzymanie komunikacji ze światem zewnętrznym. To decyduje o jej znaczeniu strategicznym, tak, jak o handlowym decyduje fakt, że jest ona o 1/3 krótsza od głównej drogi, prowadzącej na szlak oceaniczny, poprzez Morze Śródziemne i kanał Sueski. W chwili obecnej w wysiłkach sowieckich, zmierzających do opanowania północnego, podbiegunowego szlaku, decydującą rolę odgrywają względy strategiczne. Na wybrzeżu północnym utworzono w ostatnim czasie liczne bazy materiału i środków ży-

ROALD AMUNDSEN.

wnościowych, odzieży i t. p., budowano stocznie dla zapewnienia regularnej komunikacji okrętowej i stworzenia możliwych warunków dla transportu jednostek wojskowych tym lodowym szlakiem. Wszystkie naukowe wyprawy sowieckie w strefie podbiegunowej mają te cele przede wszystkim na uwadze. Dla ułatwienia przesunięcia floty sowieckiej z Bałtyku na północ zbudowano t. zw. kanał Stalina i rozpoczęto budowę drugiego kanału, który ma być tak pogłębiony, by mógł przepuszczać nawet olbrzymie morskie.

Wysiłki sowieckie, zmierzające w kierunku opanowania północnej drogi morskiej i zapewnienia Sowieta panowania nad obszarami podbiegunowymi, zarówno na morzu, jak i w powietrzu, śledzone są z niepokojem, zarówno w Niemczech, dla których wolność tych dróg posiada doniosłe znaczenie ze względu na bogate złoża rudy żelaznej w Szwecji północnej, niezbędne dla niemieckiego przemysłu wojennego, jak i dla państw skandynawskich. Na tym tle zarysowują się możliwości nowych konfliktów.

ANDREE SALOMON AUGUST.

Pochód zdobywczy na Północ znaczący krwią Tragedie podbiegunowe

Sily przyrody i bronia człowieka w dostępie do krain polarnych

Sowiecka ekspedycja polarna profesora Papanina, która przeżywa w obecnej chwili tragiczne momenty na pękającej krze lodowej pod biegunem, nasuwa wspomnienie licznych tragicznych prób podjętych przez śmiałych lotników, którzy niejednokrotnie usiłowali dotrzeć drogą powietrzną do biegunu.

Próby dotarcia drogą powietrzną do biegunu datują się jeszcze z początków XVIII stulecia. Pewien portugalski zakonnik zbudował w XVIII wieku statek powietrzny i usiłował na nim naprzód dotrzeć do biegunu.

W 1860 roku austriacki meteorolog i badacz okolic polarnych, Józef Payer, wypowiedział się za wprowadzeniem środków lotniczych do badań podbiegunowych.

Pierwszy, który odważył się na próbę lotu balonem do biegunu północnego, był Szwed, Andree, który wraz z dwoma towarzyszami w roku 1897 wystartował w kierunku biegunu. Wyprawa się nie udała. Wszelkie śluch zaginął o nieszczęśliwych likarach naszych czasów i dopiero kilka lat temu odnaleziono szczątki tej wyprawy.

Na początku bieżącego stulecia usiłowano jeszcze kilkakrotnie ponowić próby startów balonowych do biegunu, ale nie osiągnięto żadnych pozytywnych rezultatów. Nawet wynalazek sterowca hr. Zeppelina nie przyczynił się do jakichkolwiek połączonych na tym terenie.

Amundsen w roku 1923 wystartował dwukrotnie z Alaski, rozbijając w obu wypadkach maszyny, na której leciał.

Jednocześnie z Amundsenem dwaj lotnicy szwajcarscy dokonali szeregu pomysłowych wlotów z jednej z zatok na wyspie Spitzbergen, do biegunu jednak nie dotarli.

Obok nich dwaj angielscy studenci z Oxfordu dokonali kilku pomysłowych startów w kierunku północno-zachodniego krańca Spitzbergenu.

W roku 1925 Amundsen przy

wydatnym poparciu jednego z amerykańskich potentatów finansowych organizuje wyprawę na podbój biegunu północnego w dwóch hydroplanach — i znów musi zrezygnować ze swego zamierzenia z powodu fatalnych warunków, w jakich się lot odbywał.

W rok później Byrd przelatuje nad biegunem północnym, a w kilka dni później Amundsen wraz z włoskim lotnikiem Nobile dokonali ze wszechmiar udanego lotu na sterowcu „Norger”.

Następne lata przynoszą nowe próby zdobycia biegunu drogą powietrzną. W 1928 roku ten sam Nobile, który dokonał wraz z Amundsenem przelotu nad biegunem w roku 1926, organizuje nowy lot na sterowcu „Italia”, który w rezultacie za kończył się pamiętną katastrofą i śmiercią Wielkiego Amundsen.

W tym samym czasie z Leningradu wyrusza ekspedycja łowcza na statku „Krasin” pod wodzą prof. Samołowicza i świetelnego lotnika Czuchnowskiego — na poszukiwanie Amundsen. Łowczy nieowodoch przedłuża się: załoga pilotów: Szwedzi, Lundborg, ginie w śnieżnych pustyniach, ratując resztę uczestników wyprawy Nobilego. Lotnik fiński, Malmgren, ratując wraz z członkami ekspedycji włoskiej łupczych rozbitków, zginął w lodach Arktydy. Resztę ekspedycji uratowała sowiecka wyprawa „Krasina” z prof. Samołowiczem, dzięki pomocy lotnika Czuchnowskiego.

Obecnie cały świat z namiętnością czeka na wiadomości o losach wyprawy Papanina.

Okręt podbiegunowy Byrda

Sytuacja ekspedycji Papanina

Ludzie na krze

Szalejące burze grożą wyprawie

Sytuacja wyprawy Papanina na wędrującej krze lodowej jest bardzo poważna, chociaż poprawa warunków atmosferycznych niewątpliwie przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa ekspedycji. Ostatnio od kry oderwała się część, na której znajdowały się zapasy żywności. Na szczęście pod namiotem załoga posiadała jeszcze podręczne zapasy, które zdołano uratować, tak samo jak uratowano niezbędne narzędzia i instrumenty oraz składane łódki gumowe specjalnej konstrukcji. W razie konieczności na łódkach tych członkowie grupy mogliby się utrzymać na wodzie przez kilka dni. Gdyby jednak „Papaninowcy” zmuszeni byli uciec się do tego środka, sytuacja ich byłaby jednak o tyle skomplikowana, że nie mogliby korzystać z połączenia radiowego ze światem i okrętami, udającymi się na ratunek. Siacj radiowej nie można bowiem zainstalować na łódce.

Grenlandzkiem są nadzwyczaj trudne. W rejonach tych szaleją obecnie gwałtowne burze i zawiewy śnieżne. Często zderzają się ze sobą olbrzymie lodowce, które stanowią poważne niebezpieczeństwo nie tylko dla małych, ale i większych okrętów rybackich oraz wielkich parowców, nawet dostosowanych do żeglugi na wodach polarnych.

Członkowie wyprawy kilkakrotnie musieli się przenieść z jednego lodowca na drugi. Podczas tych wędrówek groziło im zmarzenie przez olbrzymie zwały lodu lub zatopienie. Sytuację utrudnia konieczność ciągłego pilnowania materiałów, których pozbyć się nie mogą i nie chcą, gdyż jest to zdobycz ogromnej wartości naukowej. Co sześć godzin Papaninowcy komunikują biuletyny meteorologiczne, które do Moskwy nadchodzą za pośrednictwem norweskiej stacji radiowej w Tromsø.

Warunki nawigacyjne na Morzu

Pierwszy zwycięzca Bieguna południowego

Łowczy resztkę przedstawia Amundsen w chwili dotarcia do biegunu południowego i zatknięcia tam sztabu norweskiego.

Mapa koła polarnego

